

03980200112836
RPW/33625/2018 N
2018-11-21

Senat Rzeczypospolitej Polski

Kancelaria Senatu

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji

ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Dotyczy: wyłączenia z ustawy o świadczeniach rodzinnych z 2003 r art.17.5. 1 lit a

PETYCJA

Działając na podstawie Art 2.1 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U.2014 poz. 1195 ze zm.), zwanej dalej Ustawą o petycjach, w imieniu własnym na podstawie art. 2.2 pkt. 2 Ustawy o petycjach oraz działając w interesie publicznym na podstawie Art 2.2 pkt. 1 ustawy o petycjach wnoszę:

o zmianę ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2003 Nr 228 poz. 2255 ze zm.), w zakresie wyłączenia z ustawy o świadczeniach rodzinnych z 2003 r art.17.5. 1 lit a frazy

“ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego”

w szczególności - o podjęcie prac legislacyjnych w zakresie prawa do uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego w postaci dodatku / różnicy/ do wysokości kwoty świadczenia pielęgnacyjnego obecnie 1477 zł, indeksowanego co rok do płacy minimalnej dla ujętych w art 17.5.1.lit.a opiekunów osób niepełnosprawnych od urodzenia w stopniu znacznym , , którzy nadal pełnią opiekę nad swoimi dzisiejszymi dorosłymi dziećmi niezdolnymi do samodzielnej egzystencji uprawnionymi do renty socjalnej.

UZASADNIENIE

Petycja o zmianę ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2003 Nr 228 poz. 2255), ma na celu zlikwidowanie dysproporcji w dostępie do świadczeń pobieranych przez opiekunów osób niepełnosprawnych, z uwagi na rodzaj uprawnienia emerytalnego, z którego korzysta dany opiekun.

Petycja dotyczy w szczególności najstarszej **grupy opiekunów na emeryturach pracowniczych**, którzy w 2014 r. już byli na emeryturach i zostali pozbawieni możliwości poprawy swojego bytu poprzez wyłączenie z prawa do świadczenia pielęgnacyjnego często 2 x wyższego od ich emerytur. Petycja wskazuje, że łącznie uprawnionych do szczególnej pomocy państwa jest 33 tys. osób a opiekunowie na emeryturach wszelkich rodzajów są jedynie częścią tej grupy.

Opiekunowie na emeryturach opiekujący się swoimi dziś dorosłymi dziećmi przynależą do tej samej grupy opiekunów, którym ustawodawca w 2014 r. przyznał prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. tj. do grupy rodziców dzieci niepełnosprawnych od urodzenia. Niezrozumiała jest dla najstarszych opiekunów na emeryturach pracowniczych niższych od świadczenia pielęgnacyjnego propozycja dodatku do świadczeń emerytalnych wyłącznie dla opiekunów na tzw. emeryturach EWK. Jest to kolejny arbitralny podział opiekunów znajdujących się w identycznej sytuacji faktycznej. Podział ten jest nie do zaakceptowania prawnie i etycznie ponieważ między grupą opiekunów na emeryturach EWK a grupą opiekunów na emeryturach pracowniczych nie ma żadnej różnicy – poza symbolem emerytury. Opiekunowie ci korzystali z różnych rodzajów świadczeń, które funkcjonowały w systemie prawnym w poszczególnych latach i które w określonym czasie były dla nich dostępne. **W tej sprawie wypowiedział się też WSA w Warszawie w 2016 r. "Niezaprzeczalnym celem ustawy o świadczeniach rodzinnych jest realizacja polityki społecznej i gospodarczej uwzględniającej dobro rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do uzyskania wsparcia państwa w postaci świadczeń opiekuńczych dlatego, że skorzystały z możliwości uzyskania jakiegokolwiek pomocy pozwalającej na zapewnienie egzystencji pozostaje w sprzeczności z aksjologiczną racjonalnością ustawodawcy."** - VIII SA/Wa 480/16 - Wyrok WSA w Warszawie/

Rozbieżność danych wynika naszym zdaniem z ilości wypłacanych emerytur EWK.- dane ZUS. Ministerstwo ma świadomość, że większość opiekunów na emeryturach EWK nie pełni od lat opieki ale zachowuje prawo do emerytury. EWK- stąd ta różnica .Niemniej Ministerstwo nadal podaje liczbę 30 tys jako liczbę opiekunów na emeryturach EWK- co nie może znajdować odbicia w stanie faktycznym skoro wszystkich uprawnionych tj pobierających rentę socjalną z orzeczeniem niezdolności do samodzielnej egzystencji jest 33 tys.

Swiadczenie pielęgnacyjne identycznie jak procedowany obecnie w komisjach dodatek do emerytur EWK jest bezpośrednio związane z pełnieniem funkcji opiekunczej I ta funkcja pełniona nadal tu I teraz oraz orzeczenie o niepełnosprawności powinno być podstawowym kryterium brany pod uwagę wg zasady tu I teraz. My nie oczekujemy zadośćuczynienia za np 40 letni wysiłek jaki włożyliśmy w opiekę nad naszymi dziećmi ale prosimy o pomoc tu I teraz w trudach egzystencji, na jej podstawowym poziomie biologicznym, prosimy o to, mając za sobą prawo I konstytucję, ponieważ mamy większe wydatki niżeli rodzina bez osoby ciężko niepełnosprawnej. Swiadczenie pielęgnacyjne mieści się w katalogu świadczeń rodzinnych, pomocowych ,które służyć mają poprawie bytu rodziny I ochronie przed ubóstwem. Nie wykraczamy w swojej prośbie poza normy prawa .

Wywodzenie prawa do dodatku/dosypki z systemu opiekunczego, ktorego w chwili wprowadzania emerytury EWK nie było w Polsce wydaje się nieporozumieniem. Emerytury EWK miały charakter stricte socjalny ,w warunkach szalejącego bezrobocia . Weszły do systemu prawnego Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. stanowiącym podstawę prawną do przyznawania na dotychczasowych zasadach emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki – o symbolu „Ewk” .. Wraz z wejściem w życie przepisów Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r ustawy o emeryturach i rentach z FUS uchylona została ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. nr 40, poz. 267 ze zm.), w której przepisach znajdowała się delegacja ustawowa do wydania powołanego wyżej rozporządzenia. Oznacza to, że rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. stanowiące podstawę prawną do przyznawania na dotychczasowych zasadach emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki – o symbolu „Ewk” straciło moc obowiązującą.

Polska została dotknięta w koncówce lat 80 tych bezrobociem - część opiekunów straciła prace - wtedy zaczęły się pierwsze protesty I samoorganizacja opiekunów. . Była to inicjatywa matek,które jeszcze mogły pozostawać w zatrudnieniu. Kiedy masowo

zaczęły tracić pracę, zażądały lepszego zabezpieczenia materialnego na co rząd odpowiedział emeryturami ewk. Był to okres, kiedy rząd umożliwił przechodzenie na wcześniejsze emerytury wielu grupom społecznym i branżowym - z przyczyn socjalnych. W ten sposób pojawili się w 1989 r opiekunowie na EWK - wyłonili się z już istniejących grup ponieważ matki w trakcie wieloletniej opieki często wielokrotnie zmieniały swój status.- pracowały, były na zasiłku, wracały do pracy, szły na rentę własną i nadal pracowały lub rezygnowały z pracy i znow do niej wracały., traciły renty, wracały na zasiłek itd. Nasze pokolenie było skazane na improwizację o której decydowała indywidualna sytuacja danej rodziny w danym okresie.Nasze świadczenia, zasiłki, renty były zbliżonej wysokości ale ich wysokość nie pozwalała na przeżycie i zmuszała nas do szukania dodatkowego zarobku. Jakiegokolwiek byle tylko móc zorobkowanie pogodzić z opieką, co nie zawsze się udawało-stąd ta płynność w przechodzeniu przez różne statusy. Dzisiaj matka ma świadczenie i jest zabezpieczona, dzisiaj mamy sztywne podziały opiekunów przypisanych do konkretnego świadczenia / lub jego braku/ .-wcześniej takiej sytuacji nie było.

EWK pojawiło się jako kolejna forma zabezpieczenia obok zasiłków i rent własnych opiekunów, emerytur, świadczeń przedemerytalnych, wcześniejszych emerytur z zakładów, które je umożliwiały. Obok opiekunów, którzy zdecydowali się na EWK równocześnie funkcjonowali inni opiekunowie- opiekunowie, którzy mieli szczęście nie stracić zatrudnienia, opiekunowie na rentach, na zasiłkach ale również opiekunowie na emeryturach, na wcześniejszych emeryturach pracowniczych, na świadczeniach przedemerytalnych, na rentach rodzinnych itd- ustawodawca wymienił ich w art 17.5.1a. w ustawie z 2003 r- byli też opiekunowie na utrzymaniu rodziny/ meza,opiekunowie pracujący w domu najczęściej zajmując się np drobnym chałupnictwem krawiectwem itd Oni nie skorzystali z EWK ponieważ albo już w jakiś sposób byli zabezpieczeni albo nie mieli 20 lat pracy. Natomiast na ewk ze względu na niezwykle łagodne kryteria - zaświadczenie od lekarza - przeszło wiele osób, których dzieci nie kwalifikowały się do orzeczenia ich niepełnosprawnymi - cierpiały na przejściowe dysfunkcje z których wyzdrowiały, wyrosły .Kiedy rząd zorientował się, że popełnił błąd tj zbyt zaniżył kryteria przyznania tej emerytury – podjął próbę ich weryfikacji pod kątem orzecznictwa i skuteczne odbieranie emerytur EWK. W nowej Ustawie FUS z 1998 r emerytury EWK już się nie pojawiły. Sprawa była głośna trwała kilka lat - sprawiła, że wielu opiekunów, którzy spełniali kryteria nie decydowało się na przejście na emeryturę EWK ze względu na towarzyszące jej zawirowania. / rząd dał a później zabierał/ Sprawa znalazła finał w Strasburgu, który w 2014 r uznał emeryturę prawem nabytym dożywotnio.
- - My pamiętamy tamte wydarzenia i okoliczności im towarzyszące. Robienie z emerytur EWK swoistego potwierdzenia, że opieka była pełniona, dowodu na sprawowanie opieki czy zaczątku budowania systemu opiekuńczego jest

nieporozumieniem jest dopasowywaniem and hoc stworzonych teorii pod z gory założona tezę mająca w konsekwencji doprowadzić do kolejnego podziału opiekunów. Emerytura EWK była jednym ze sposobów na otrzymanie jakiegokolwiek zabezpieczenia ale nie jedynym. Mówimy o okresie w którym nie było systemu wsparcia, każdy radził sobie jak potrafił. Należy też podkreślić, że emerytura tzw EWK w ustawie o świadczeniach rodzinnych z 2003 r nie jest zdefiniowana odrębnie, lecz mieści się w katalogu wyłączeń zawartych w art 17.5.1 lit a w grupie "ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego"—czy możliwe jest wyłączenie z ustawy czegoś, czego w ustawie literalnie nie ma? - a w ustawie nie ma wyodrębnionej emerytury EWK. W naszym rozumieniu nie można wyłączyć emerytury EWK bez wyłączenia wszystkich opiekunów pobierających emerytury /renty niższe od świadczenia pielęgnacyjnego. Zasadne jest wyłączenia całego art 17.5.1 lit a. ponieważ wszyscy w nim wymienieni stanowią dość jednorodną grupę opiekunów wywodzących się ze starego systemu ubezpieczeń i są częścią opiekunów 33 tys uprawnionych do renty socjalnej, niezdolnych do sam egzystencji. – może się okazać, że większość opiekunów z tych 33 tys to nie emeryci ale opiekunowie na świadczeniach pielęgnacyjnych, których jest 117 tys. . Jeśli np 1/5 opiekunów tej grupy ma pełnoletnie dzieci to już mamy ok 23 tys. Wieloletnie obserwacje środowiska wskazują, że choć temat opiekunów na emeryturach / wszystkich/ stał się medialny i zwiększa się aktywność i zasięg grup społecznych oraz dostęp do internetu - to ilość zainteresowanych tematem opiekunów od 2009 r nie rośnie i oscyluje od kilku lat w granicach 5 tys. z tendencją malejącą.

Panstwo nie może wymagać od swoich obywateli, aby ci potrafili antycypować swoje zgodne z prawem działania z wyprzedzeniem wieloletnim. Nikt wówczas nie przewidywał, że 15 - 20 lat później pojawi się 2x wyższe świadczenie pielęgnacyjne czy próba podziału ze wzgl na rodzaj emerytury. Panstwo nie informowało opiekunów w 1989 r, że w przypadku pozostania na innym świadczeniu emerytalnym niżeli emerytura EWK- osoby te zostaną 30 lat później wyłączone z systemu wsparcia, nie nałożyło na opiekunów obowiązku wejścia do systemu opiekuńczego warunkowanego posiadaniem emerytury Ewk. . Panstwo takiego komunikatu nie złożyło opiekunom, ponieważ w owym czasie nie było zainteresowane budowaniem systemu opiekunczego.

Kolejny podział opiekunów / już w środowisku noszący nazwę "ze wzgl na symbol emerytury" / nie tylko problemu nie rozwiązuje ale będzie on zaostrzony , zaskutkuje kolejnymi petycjami, skargami, wyrokami sądowymi I w konsekwencji trafi do Strasburga.

Najstarsi opiekunowie zmuszeni zrezygnować z pracy mieli do wyboru 3 możliwości:

-renta -z systemu emerytalno- rentowego FUS – najliczniejsza do 2014 r forma rezygnacji z pracy jeśli pracowali i spełniali warunki, - I tu osoby urodzone po 1954 r natychmiast zrezygnowały w 2014 z renty I przeszły na korzystniejsze świadczenie pielęgnacyjne , osoby urodzone przed 1954 r które już były na emeryturze pracowniczej / ale również ewk czy innej / takiej możliwości nie miały.

-wcześniejsza emerytura z systemu emerytalno- rentowego FUS (Dz. U. z 1989r. Nr 28 poz.149 z późn. zm.) jeśli mieli przepracowane 20 lat – dopiero od 89 r.

-świadczenia z systemu świadczeń rodzinnych tj.zasiłku stałego czy później świadczenia pielęgnacyjnego jeśli nie spełnili żadnego z powyższych warunków./obwarowane kryterium/

- wcześniejsza emerytura z innego tytułu np praca w szczególnych warunkach, świadczenie przedemerytalne

Najstarsi opiekunowie podejmowali decyzje o rezygnacji z pracy I szukali alternatywnych sposobow na zdobycie srodkow do zycia wczesniej - na przelomie lat 70/80, I w pierwszych latach osiemdziesiątych zanim pojawiała się emerytura EWK.

– Piszaca petycję zrezygnowała z pracy w 1987r –wówczas miała staz 18 lat pracy, niepełnosprawny syn 5 lat- powód rezygnacji - utrata wsparcia w rodzinie, choroba Przeszła na rentę własną a Ewk pojawiło się w 1989 r I choć po przejściu na rentę-większość czasu pracowała / dorabiała miała ogromny problem z dorobieniem brakujących 2 lat do pełnej emerytury – zdobycie pracy oskładkowanej ,którą można by łączyć z opieką było niezwykle trudne a w wielu rejonach Polski wręcz nieosiągalne. Nie można obarczać opiekunów zaniechaniem przez państwo systemowej pomocy w owym czasie. Byliśmy zostawieni sami sobie wg zasady "radz sobie jak chcesz i jak potrafisz. " W sytuacjach kryzysowych gdy nie mogliśmy pracować ratowały nas jedynie te 3 możliwości – renty, zasiłki , później ewk I dalej już była emerytura -czyli stały pewny dochód co miesięczny.

Los opiekunów na niskich I najniższych emeryturach pracowniczych nie różni się od losu opiekunów na ewk- przeszliśmy dokładnie tę samą drogę- od punktu nadzieja / że dziecko wyzdrowieje, usprawni się , lekarze , kuracje , operacje , koszty/. I doszliśmy do punktu bieda.Dzisiaj walczymy o przeżycie – każda informacja w prasie o samobójstwie, eksmisji osoby niepełnosprawnej a szczególnie o samobójstwie rozszerzonym / opiekun I podopieczny/ wywołuje w nas panikę I strach – wiemy, że to może być nasz los. Po 4 latach walki o zrównanie świadczeń opiekunów- niezależnie od rodzaju świadczenia z

jakiego korzystał opiekun – pora walke zakonczyc. I juz nas nie dzielic ze względu na symbol emerytury bo dojdziemy do podzialu ze względu na kolor oczu. Sytuacja jest tym bardziej paląca poniewaz opiekunowie doroslych tzw wykluczeni otrzymali wyrokiem kolejnego sadu prawo do pelnego swiadczenia pielęgnacyjnego w zamian za rezygnacje z pobieranego obecnie zasiłku 620 zł – wykluczonymi stali sie opiekunowie z emeryturami 870zł i niewiele wiecej a sa tez nieliczni opiekunowie , ktorych emerytura jest nizsza niz 870 zł netto I tym nalezy tez pomóc..

Proponowane rozwiązanie będzie rodzić koszty dla budżetu państwa. Liczba 33 tys jest wyznacznikiem ilości osób uprawnionych do szczególnej pomocy. . Opiekunowie na wszystkich emeryturach I rentach stanowią jedynie część opiekunów z ogólnej liczby 33 tys osób uprawnionych do renty socjalnej I niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Problem opiekunow na emeryturach należy załatwic całościowo ,bo ich łączna liczba całkowicie mieści się w szacunkach Ministerstwa i z dużym prawdopodobieństwem okaże się znacznie niższa niżeli szacunki Ministerstwa oparte o dane ZUS ktore wykazują liczbę pobieranych emerytur EWK a nie liczbę nadal pełniących opiekę- co wykazałam w zestawieniu na str. 3.-

Załączniki:

1. Stanowisko Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka
2. Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich